

Petr Bjaček, Stravování rakousko-uherské armády za první světové války pohledem vojáků z českých zemí. Diplomová práce. Praha, FFUK 2017, 173 s.

Posudek vedoucího práce

Práce Petra Bjačka je pojednává ucelenou a systematickou formou o stravování vojáků rakousko-uherské armády za první světové války. Je založena na důkladné znalosti domácí a solidním přehledu zahraniční literatury (kde bych předpokládal snad pouze více titulů německojazyčné /rakouské/ provenience). Základním pramenným východiskem jsou autorovi nepublikované i vydané válečné deníky, vzpomínky a korespondence českých vojáků ze světové války. Volba tohoto základního typu pramene do značné míry předznamenává i obsahové, tematické a metodologické zaměření práce: autor, inspirován soudobými zahraničními trendy historiografie první světové války a stravování vojáků zasadil jednotlivé aspekty dějin stravování v rakousko-uherské armádě do širšího kontextu kulturního, antropologického i mentalitního. Stravování se tak v práci stává proměnnou v sociálních subsystémech vojenské hierarchie, ve vztahu k domovu i mezi národnostmi monarchie. Tím spíše je ovšem zřejmé, že ke skutečné komplexnímu a vyváženému pohledu na zkoumanou problematiku by bylo vhodné využít i prameny z provenience odlišných sociálních skupin. Zejména mám na mysli více pamětí vojáků z povolání a také paměti jinonárodních vojáků. To ovšem není výtkou, jsem si vědom, že takový výzkum by již dalece vykročil za rámec diplomové práce. Přece jen si však dovoluji otázku, jakkoliv rozumím autorově badatelskému záměru, zda přece jenom neměly být (alespoň třeba okrajově) v práci více využity i prameny úřední povahy. Autor pracuje i s některými koncepty psychologickými.

Struktura práce je vystavěna velmi systematicky, pět hlavních tematických kapitol (Česká společnost a strava na počátku 20. století, Vojáci a jejich jídlo, Prostředí a stolovací zvyky, Mezi nákupem a rabováním, Pozice privilegovaných) má své opodstatnění i jasnou logickou návaznost. Pokud jde o strukturu práce, mám pouze jedinou výtku: stravování důstojníků je pojato především v kontextu sociálních konfliktů (důstojníci x mužstvo, důstojníci z povolání x záložní důstojníci, týloví důstojníci x frontoví apod.) o samotném stravování bychom se však možná mohli dozvědět více. Práce je opatřena velmi kvalitní bibliografií a rozsáhlými obrazovými přílohami, využitými též ve vlastním analytickém textu. Možná bych místy přece jenom šetřil rozsáhlými doslovnými citacemi, respektive je více umisťoval do poznámek, přemíra citací podle mého názoru tok vědeckého textu přece jenom místy tříští.

Klíčem k pochopení stravování vojáků za války, možná i vojáků v armádě jako takové, se autorovi stal (a myslím, že oprávněně) pojem primární skupiny. Autor v této souvislosti odkazuje na Jiřího Hutečku, jde však o pojem zavedený americkou sociologií počátkem minulého století a stálo by za to představit jej poněkud podrobněji.

Autorovy závěry jsou jasné: na českém vzorku výzkum potvrdil nedostatečnost logistického a stravovacího zabezpečení rakousko-uherských vojáků (koncem války vážil průměrný voják rakousko-uherské armády 50–55 kg), a to zejména ve srovnání se standardy armád na západ od nás. Komparace je jistě možným směrem případného dalšího výzkumu. Již svým úvodem, opřeným o soudobý osobní prožitek stravování v armádě, autor navíc naznačil, že strava, stravování a jejich vliv na vojáky jsou jedním z těch proměnných, které vyčleňují (moderní) armádu jako zvláštní, nadčasově specifický svět lidské existence.

Práce Petra Bjačka podle mého názoru zcela a nesporně splňuje nároky kladené na diplomovou práci. Hodnotím ji známkou **v ý b o r n ě**.

Práci shledávám natolik kvalitní, že její části, nebo její upravená verze by podle mého názoru měly být publikovány. V případě publikování doporučuji, aby práce byla přijata jako práce rigorózní.

V Praze, 30. srpna 2017

prof. Ivan Šedivý